

COOPERAREA ÎNTRE INSTITUȚIILE SPECIALIZATE ÎN TEZAUZAREA PATRIMONIULUI CULTURAL ȘI SPECIFICUL LOCAL

*Emil Paunescu
Ancu Damian*

Instituțiile specializate ale statului în domeniul patrimoniului cultural, la care vom face referire în cele ce urmează, sunt muzeele, arhivele și bibliotecile. Primele au cu deosebire piese din patrimoniul culturii materiale, dar și din cel al culturii scrise, sector predilect al arhivelor (îndeosebi pentru manuscrise) și bibliotecilor (pentru tipărituri). Interferențele patrimoniale sunt firești și pot fi sintetizate în prezența fondurilor documentare și bibliofile în muzee și a colecțiilor speciale în arhive și mari biblioteci.

Majoritatea covârșitoare a muzeelor se subordonează Ministerului Culturii, dar și altor departamente (vezi muzeele tehnice, militare etc.). Ponderea bibliotecilor aflate în afara Ministerului Culturii este mai însemnată, în primul rând cele de învățământ și cercetare, inclusiv cele pendinte de Academia Română. Arhivele sunt subordonate Ministerului de Interne, dar zone de mare viitor documentar (înregistrările audiovizuale) sunt neglijate în România fiind deocamdată tutelate de Centrul Național al Cinematografiei și - probabil - de Consiliul Național al Audiovizualului.

Realitățile din rețeaua instituțiilor tezaurizatoare ale patrimoniului cultural național ne îndeptățesc să afirmăm că, dincolo de limitele sistemului românesc, de nivelul general al societății noastre și de anumite trăsături de caracter ale oamenilor de pe la noi, cooperarea a fost și este posibilă, funcționând - în provincie, mai cu seamă - după principiul "câte bordeie, atâtea obicei" (adică după principiul specificului local).

Pornind de la ideea evidențierii factorilor de unitate și a intereselor comune, vom încerca să trecem în revistă câteva din constatările desprinse după mai bine de două decenii de activitate în spiritul cooperării intelectuale.

Motorul cooperării între cele trei mari deținătoare de patrimoniu cultural îl constituie muzeele, atât prin structura acestora, cât și prin posibilitățile materiale superioare. În plus principala formă de colaborare constituind-o expozițiile comune, aportul muzeelor este decisiv prin calitate, dar și în plan cantitativ.

În orașele unde instituțiile menționate se într-ajutorează, realizează împreună diverse manifestări și se informează reciproc asupra noilor descoperiri, viața culturală locală are de câștigat. Principalul efect istoriografic este cel al obținerii unor reconstituiri valoroase în privința unor momente de istorie locală, precum și portretele unor personalități care s-au născut sau au activat pe acele locuri. De asemenea, se crează premise favorabile scrierii unor monografii de localități și de instituții.

Una dintre condițiile importante pentru întărirea încrederii în partenerii de cooperare este transmiterea informațiilor despre piese, oameni și relații care sunt legate de profilul principal de activitate al fiecărei instituții. O altă condiție ar fi cedarea periodică a priorității în achiziționarea unor piese, îndrumarea ofertanților - vânzători sau donatori - către celelalte instituții și a acestora către eventuale surse de îmbogățire a patrimoniului. Inventarierea permanentă a colecțiilor din celelalte unități deținătoare de fonduri documentare la acțiunile organizate de gazde, menajarea susceptibilităților prin abținerea de la comentarii

defavorabile asupra inegalității contribuției fiecăruia la opera comună sunt sfaturi de urmat.

Formele și domeniile cooperării sunt numeroase și variază după specificul local. Ele presupun împrumutarea sau utilizarea în comun a unor dotări (mobilier, aparatură, materiale etc.). Cererile de ajutor material nu pot fi însă exagerate și nu trebuie să depășească limitele impuse de regulamentele de funcționare ale fiecărei unități. Pe de altă parte posibilitățile inegale de procurare a materialelor trebuie avute în vedere permanent la luarea deciziilor de ajutorare a partenerilor.

Participarea comună la organizarea și desfășurarea unor manifestări culturale (expoziții, simpozioane, concursuri, sesiuni de comunicări, evocări, etc.) trebuie evidențiată în mod egal și înscrisă pe afișe și alte materiale propagandistice, precum și în interviurile și relatările mass-media. Nerespectarea recomandărilor de mai sus constituie principala sursă de animozități și poate conduce la ruperea relațiilor de colaborare.

În perioada actualei "tranziții" se conturează ca fiind tot mai necesară susținerea reciprocă cu cadre de specialitate, care pot fi cointeresate pecuniar, inclusiv prin angajarea la cumul de funcții. Totodată este necesară asigurarea unor condiții pentru perfecționarea personalului din celelalte instituții în diverse domenii de interes reciproc (restaurare hârtie și legătorie carte, evidența computerizată, conservare și organizare depozite ș.a.m.d.).

Pe lângă realizarea unor lucrări prin reunirea specialiștilor și valorificarea în comun a colecțiilor (volume de documente, culegeri de studii, bibliografii, cataloage și repertorii, dicționare, monografii), cele trei instituții se pot susține reciproc prin referirile la adresa partenerilor în tipăriturile fiecăruia și în articolele din presa locală.

Fără pretenția de a fi epuizat problematica enunțată în titlu, ne vom referi în continuare la cooperarea între unitățile de același gen.

Astfel există orașe cu mai multe muzee sau biblioteci specializate diferit sau de profil apropiat, dar de altă subordonare.

S-a încetățenit, cu deosebire în ultima vreme, cooperarea regională. Ea are și forme instituționalizate (comisiile zonale ale monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice sau laboratoarelor zonale de restaurare) și forme ad-hoc (expoziții itinerante, simpozioane cu caracter regional etc.).

Credeam că este obligatorie relația între instituțiile de importanță națională (situate în primul rând în Capitală și în marile centre universitare) și instituțiile județene similare.

După știința noastră relațiile între instituțiile de același gen din orașe mari și cu tradiție culturală nu sunt întotdeauna armonioase, spre paguba generală. De asemenea există animozități în relațiile dintre unitățile centrale și cele de mai mică anvergură din provincie. Compararea rezultatelor obținute de cei în cauză cu acelea ale instituțiilor unde relațiile de colaborare -normale și necesare - funcționează, este edificatoare.

Pledoaria pe care o facem pentru solidaritate profesională și într-ajutorare între cei care și-au asumat marea responsabilitate a protecției și valorificării patrimoniului cultural al țării poate fi susținută cu numeroase exemple concrete. Ori de câte ori vom fi solicitați, vom sta la dispoziția colegilor cu amănunte.